

CZY ZNASZ UPRAWNIENIA PREZYDENTA?

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest najwyższym przedstawicielem RP i gwarantem ciągłości i trwałości władzy państwowej. Ma on czuwać nad przestrzeganiem konstytucji i bezpieczeństwem państwa oraz nienaruszalnością i niepodzielnością jego terytorium. Uprawnienia prezydenta mają charakter formalny i honorowy, np. to on powołuje rząd, ale nie może tego zrobić wedle swego uznania, lecz musi podporządkować

się woli większościowej koalicji parlamentarnej. Wszystkie podpisywane przez prezydenta akty urzędowe nabierają mocy prawnej dopiero po złożeniu na nich podpisu także przez premiera (tzw. kontrasygnata). Dysponuje więc typowymi dla systemu parlamentarno-gabinetowego uprawnieniami głowy państwa.

Kompetencje prezydenta wobec władzy ustawodawczej: zarządzanie wyborów do parlamentu i zwoływanie pierwszych posiedzeń obu izb

- inicjatywa ustawodawcza
- zarządzanie referendum (za zgodą Senatu)
- weto ustawodawcze
- prawo kierowania ustaw do Trybunału Konstytucyjnego
- prawo rozwiązania parlamentu w przypadku nieuchwalenia na czas budżetu i niemożności powołania rządu (w pierwszym przypadku prezydent może, w drugim musi rozwiązać parlament)

wobec rządu:

- prawo desygnowania premiera i powołania rządu

Rys. Piotr Rychel

- zwoływanie Rady Gabinetowej, czyli posiedzenia rządu pod przewodnictwem prezydenta (Rada Gabinetowa nie ma jednak kompetencji rządu – nie może podejmować wiążących decyzji)

wobec władzy sądowniczej:

- prawo mianowania sędziów (na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa)
- prawo łaski wobec skazanych (z wyjątkiem osądzonych przez Trybunał Stanu)
- powoływanie Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego spośród kandydatów zaproponowanych przez zgromadzenie ogólne sędziów danego sądu czy trybunału

w polityce zagranicznej:

- reprezentowanie Polski
- powoływanie i odwoływanie ambasadorów RP
- ratyfikowanie umów międzynarodowych zawartych przez rząd
- podejmowanie decyzji o stanie wojny (o ile Sejm nie może zebrać się na posiedzenie)

w polityce obronnej:

- zwierzchnictwo nad siłami zbrojnymi (sprawowane za pośrednictwem ministra obrony narodowej)
- mianowanie szefa Sztabu Generalnego i dowódców rodzajów sił zbrojnych
- nadawanie pierwszych stopni oficerskich i stopni generalskich (na wniosek ministra obrony narodowej)
- mianowanie na czas wojny naczelnego dowódcy sił zbrojnych (na wniosek premiera)

uprawnienia honorowe:

- nadawanie polskiego obywatelstwa
- nadawanie orderów i odznaczeń.

Ponadto prezydent mianuje trzech członków RPP i dwóch członków KRRiT.

Nie wszyscy akceptują obecny model rządów w Polsce. Jedni uważają, że należy zlikwidować Senat, inni, że wobec trudnych wyzwań, jakie stoją przed naszym krajem, sprawniejsze rządy zapewniałby system półprezydencki. A jakie ty masz zdanie w tej sprawie? Czy uważasz, że Polska powinna pozostać przy systemie parlamentarno-gabinetowym, jeszcze bardziej wzmocnić władzę premiera kosztem prezydenta, czy odwrotnie, wzmocnić władzę prezydenta?

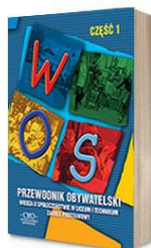
S Ł O W N I C Z E K O B Y W A T E L S K I

PREZYDENT – osoba stojąca na czele państwa, zwana też głową państwa. Prezydent symbolizuje jedność kraju i gwarantuje ciągłość władzy państwowej. Stanowi część władzy wykonawczej. Jego uprawnienia są odmienne w różnych państwach: np. w Niemczech prezydent pełni jedynie funkcje reprezentacyjne, władza zaś pozostaje w gestii rządu; w Polsce prezydent dysponuje wieloma uprawnieniami; we Francji jego władza ma większy zakres niż władza premiera.

SYSTEM PARLAMENTARNY – system polityczny, w którym rząd jest powoływany i odwoływany przez parlament. W systemie tym rząd jest ściśle podporządkowany parlamentowi, który na bieżąco kontroluje poczynania ministrów bądź nawet bezpośrednio narzuca im swoją wolę. Prezydent w systemie parlamentarnym nie odgrywa większej roli, jest wybierany przez parlament, a jego uprawnienia mają charakter formalny i honorowy. Odmianą systemu parlamentarnego jest (obowiązujący m.in. w Polsce) system parlamentarnogabinetowy, w którym rząd ma bardziej samodzielną pozycję i większe uprawnienia, w dalszym ciągu jednak jego istnienie jest uzależnione od poparcia większości parlamentarnej.

SYSTEM PREZYDENCKI – system polityczny, w którym prezydent jest nie tylko głową państwa, ale pełni równocześnie funkcję szefa rządu (tak dzieje się w Stanach Zjednoczonych). W systemie prezydenckim dochodzi do jednoznacznego rozdzielenia władzy ustawodawczej i wykonawczej: zadaniem parlamentu jest stanowienie prawa, natomiast jego wpływ na bieżące poczynania rządu jest bardzo ograniczony. Rząd odpowiada za swe działania przed prezydentem, a nie przed parlamentem. Gdy prezydent ma duże, realne uprawnienia, ale nie pełni funkcji szefa rządu, mówimy o systemie półprezydenckim – obecnie występuje on we Francji.

Łukasz Pawłowski, Tomasz Merta, *Po co nam głowa państwa?* w: *Przewodnik obywatelski. Wiedza o społeczeństwie w liceum i technikum – zakres podstawowy.* Część 1, s. 215-218

Przewodnik obywatelski to podręcznik, z którego warto (się) uczyć!

Dodatkowe informacje i materiały znajdziesz na stronie internetowej:
<https://koss.ceo.org.pl/wos-do-liceum-i-technikum>